

Mirsad Bakalović, kustos arheolog
Muzej istočne Bosne Tuzla
Bosna i Hercegovina

STALNA ARHEOLOŠKA POSTAVKA MUZEJA ISTOČNE BOSNE TUZLA

- stanje i perspektive -

Abstrakt

Zakonom o muzejskoj djelatnosti, između ostalog, istaknuto je da: "...muzeji svoju građu, dokumentaciju, lokalitete prezentiraju javnosti putem stalnih i povremenih izložbi..."¹

Savremena muzeologija ističe stalnu postavku kao "ličnu kartu" muzeja, koja će javnosti, tj. posjetiocima, prezentovati sve njegove specifičnosti, te najznačajnije i najvrednije eksponate po kojima je poznat i različit od drugih muzeja i sličnih kulturnih institucija.

Muzej istočne Bosne Tuzla, od svog osnivanja 1947. do 2004. godine, nije imao riješeno pitanje stalnog smještaja i vlastitog objekta. U skoro 60 godina postojanja, Muzej se selio 19 puta u razne neuslovne objekte. To je bio osnovni razlog zbog čega Muzej trenutno nema stalnu postavku niti jednog od svojih odjeljenja.

Dobijanjem vlastitog objekta, te njegovom sanacijom i adaptacijom po savremenim muzeološkim standardima, steći će se uslovi i za prezentovanje muzejske građe putem stalnih postavki.

Arheološko odjeljenje već radi na pripremi koncepcije i izboru eksponata za buduću stalnu arheološku postavku, koja će bogatstvom i raznolikošću materijala, od paleolita do kraja srednjeg vijeka, biti posjetiocima Muzeja jedna od najinteresantnijih.

Ključne riječi:

muzej, stalna postavka, arheologija, eksponat, ideja, sadržaj, prezentacija, savremenost, obrazovna i kulturna komponenta, posjetioci, katalog.

¹ Zakon o muzejskoj djelatnosti, Temeljne odredbe, član 4., "Službene novine Tuzlanskog kantona", broj 10, 09. avgust/kolovoz 2002., str. 359.

O Muzeju istočne Bosne Tuzla

Muzej istočne Bosne Tuzla je osnovan 1947. godine, Odlukom Gradskog odbora, kao *Muzej narodnooslobodilačke borbe*. Djelatnost Muzeja se odvijala na području Tuzle i bliže okoline u obrađivanju perioda revolucije od 1941. do 1945. godine.

Muzej je, maja 1950. godine, proglašen *Zavičajnim*. Djelatnost rada se proširuje sa perioda narodnooslobodilačkog rata i revolucije i na materijale iz oblasti arheologije i etnologije. Usljed nedostatka stručnog kadra, neriješenog finansiranja i prostora, Muzej je 1951. godine morao prestati s radom.

Godine 1953., Muzej ponovo počinje s radom. Početkom 1962. godine, na osnovu Rješenja i uz finansiranje Skupštine sreza Tuzla, Muzej nastavlja djelatnost kao *Muzej istočne Bosne Tuzla*, sa zadatkom da istražuje i prikuplja materijal i građu iz oblasti arheologije, etnologije, historije, umjetnosti i privrede na području sreza Tuzla, kao i da, s tim u vezi, vrši uporedna istraživanja na susjednim područjima. Tako je, od toga vremena, svojim djelokrugom rada, Muzej postao muzej kompleksnog i regionalnog tipa, koji je zahvatao cijelu sjeveroistočnu Bosnu (19 opština).²

Muzej je 1957. godine počeo sa izdavanjem stručnog časopisa *Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne*. Časopis izlazi periodično i do danas je izdato 18 brojeva koji se putem razmjene nalaze u preko 300 muzeja i biblioteka širom Evrope i Amerike. Za časopis su pisali eminentni stručnjaci, kao što su: *Milica Baum, dr. Milica D. Kosorić, Ivan Puš, dr. Alojz Benac, dr. Borivoje Čović, dr. Milenko S. Filipović, dr. Đuro Basler, dr. Ivo Bojanovski, dr. Dragoslav Srejšević, dr. Adem Handžić, Šaban Hodžić, Šefik Bešlić, dr. Salih Kulenović, dr. Ahmed Hadžirović, Tonči Grbelja, dr. Enver Imamović, dr. Bego Omerčević* i drugi.

Pored stručnog časopisa, Muzej je kroz vlastitu izdavačku djelatnost objavio nekoliko monografija, knjiga, kataloga i sl.

Muzej je, kao što je već istaknuto, 19 puta selio u razne neuslovne prostore i objekte. Iako su radili u teškim uslovima, zaposlenici Muzeja su uspjeli sakupiti i sačuvati oko 50.000 ekspanata i prezentovati ih javnosti putem tematskih izložbi, kojih je organizovano preko stotinu, kako u zemlji tako i u inostranstvu.

Godine 2004., na prijedlog načelnika Tuzle Jasmina Imamovića, Odlukom Općinskog vijeća Tuzla, Muzej je dobio na trajno korištenje zgradu bivše Interne bolnice, koja se nalazi u centru grada. Zgrada se mora sanirati i adapti-

² *Kratak izvještaj o dosadašnjem radu Muzeja istočne Bosne u Tuzli, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, Kniga VI, Muzej istočne Bosne u Tuzli, Tuzla 1965., str. 171.*

rati po savremenim muzeološkim standardima da bi se u njoj mogla odvijati cjelokupna muzejska djelatnost.

Muzej danas obavlja svoju djelatnost kao javna ustanova od kantonalnog značaja (osnivač mu je Skupština Tuzlanskog kantona). Unutar Muzeja djeluje 5 odjeljenja (*arheološko, historijsko, etnološko, umjetničko i prirodnjačko*), te stručna biblioteka i čitaonica sa 12.000 naslova. Trenutno je u radnom odnosu 9 zaposlenika, od kojih je 5 kustosa (etnolog, arheolog, biolog i dva historičara) i jedan bibliotekar, što je nedovoljno za kvalitetno obavljanje muzejske djelatnosti.

Trenutno stanje i započete aktivnosti

Da bi obavljao svoju djelatnost punim kapacitetom, Muzej istočne Bosne Tuzla mora imati normalne uslove za rad. Preduslov, pored nedostatka stručnog kadra i finansijskih sredstava za naučna istraživanja, jeste sanacija i adaptacija zgrade Muzeja.

Zgrada Muzaja je objekat bivše Interne bolnice, sagrađen 50-tih godina prošlog vijeka. Nakon bolnice, u zgradi su bile smještene prostorije Narodne odbrane i općinskih službi, zbog čega je enterijer objekta nekoliko puta prepravljjan.

Zgrada ima površinu od cca 1.500 m². Sastoji se od podruma, visokog prizemlja, jednog sprata i potkrovlja. Ispred zgrade je zemjište površine cca 14.000 m², a iza je parking sa službenim ulazom.

Površinski, zgrada zadovoljava trenutne potrebe Muzeja. Idejnim rješenjem uređenja zgrade Muzeja, koje je u fazi izrade i Izvedbenim planom, površina zgrade Muzeja bi se znatno povećala, a raspoloživi prostor maksimalno iskorišteno.

Planirano je da se unutar zgrade Muzeja nalaze: suvenirnica, biblioteka sa čitaonicom, konferencijska sala, kancelarije za direktora, kustose i administrativno-tehničko osoblje, radionice (konzervatorska, preparatorska, stolarska) i depoi. Ove prostorije bi bile odvojene od izložbenog prostora koji bi se sastojao od prostora za tematske i povremene izložbe i prostora za stalne postavke. Izložbeni prostor za stalne postavke bi zauzimao najveći dio Muzeja.

Stalna arheološka postavka bi se nalazila na prvoj etaži i zauzimala bi najveći dio izložbenog prostora. Na narednoj etaži bi bila postavljena stalna historijska (sa spomen sobama iz Narodnooslobodilačkog rata 1941.–1945. i Odbrambenooslobodilačkog rata 1992.–1995. godine) i etnološka postavka, a na poslednjoj etaži bi se nalazila galerija sa stalnom postavkom umjetničkog odjeljenja.

Pored izložbenog prostora unutar zgrade Muzeja, uredio bi se i izložbeni prostor van zgrade, tj. u sklopu muzejskog parka.

Sam prostor na kojem je planiran muzejski park, dijelom je i arheološki lokalitet na kojem su 1955. i 1981. godine, prilikom građevinskih radova, pronađeni ostaci neolitskog sojeničkog naselja. Predviđeno je, ako finasijska sredstva budu dozvoljavala, da se uradi replika dijela neolitskog sojeničkog naselja, kako bi se posjetiocima Muzeja i parka slikovito prezentovao život tadašnjih stanovnika koji su živjeli na području Tuzle, a posebno prvobitna proizvodnja soli.³

Stalna postavka - od ideje do realizacije

Unutar mnogih oblika muzejske prezentacijske komunikacije, stalna postavka ima najznačajniju ulogu. Stalnu postavku definišemo: *“kao realni muzejski prikaz znanja koje se akumuliralo u muzejskim predmetima i zbirka- ma nekog muzeja, bez obzira na to bio on specijalistički ili opći, sakupljao on jednu vrstu materijala ili se bavio prikupljanjem trodimenzionalnih ili ostalih predmeta s nekog geografski, kulturološki ili politički određenog prostora.”*⁴, ili kraće rečeno: *“Stalni postav muzeja se može definirati kao izložba s osob- inama vremenskog trajanja i prostorne konstante, tj. komponira se od predme- ta iz muzejskih zbirki i upravo koncepcija stalnog postava mora odražavati koncepciju muzejskog fundusa...”*⁵

Muzeolozi koji se bave problemom stalnih postavki ističu da bitan cilj komponovanja stalne postavke, kao i uostalom svake izložbe, jeste napraviti najbolji mogući izbor eksponata i staviti ih u takve međudnose i kontekst da posjetiocu pričaju sadržajnu, zanimljivu i vizuelno atraktivnu priču. Postavka mora ponuditi bogatstvo osjećaja, a ne eksponate isključivo kao objekte već eksponate kao subjekte percepcije.

Elementarne pretpostavke za formulisanje stalne muzejske postavke su:

- proučenost i dobro poznavanje fonda muzejskog odjeljenja koji će se izlagati,
- definisan izložbeni prostor i
- stručna ekipa (kustosi odjeljenja, kustosi pedagozi, konzervatori i dizajneri), koja će realizovati stalnu postavku.

³ Ivan Puš, Neolitsko naselje u Tuzli, Članci i grada za kulturnu istoriju istočne Bosne, Zavičajni muzej u Tuzli, Knjiga 1, Tuzla 1957. i Alojz Benac, Neke karakteristike neolitskih naselja u Bosni i Hercegovini, Naseljavanje i naselja u pristoriji, Materijali, XIV, X kongres arheologa Jugoslavije, Arheološko društvo Jugoslavije, Beograd 1978.

⁴ Ivo Maroević, Interdisciplinarnost i stalni postav u muzejima, Informatica Museologica, ½ 1989., Muzejsko dokumentacioni centar, Zagreb 1990., str. 14.

⁵ Jadranka Vinterhalter, Novi muzejski postavi, Informatica Museologica, ½ 1989., Muzejsko doku- mentacioni centar, Zagreb 1990., str. 5.

Pristup kreiranju stalne postavke, uz ispunjenje elementarnih pretpostavki, ogleda se u postupnosti, odnosno u razradi ideje kroz sinopsis, scenario, izradu makete i konačnu realizaciju u izložbenom prostoru.

Ideja ili sinopsis

Prvi ili početni korak u nastajanju stalne postavke jeste formulisanje *ideje* ili *sinopsisa*.⁶ Kustosi definišu ideje unutar fonda svog odjeljenja i pretvaraju ga u sinopsis. U sinopsisu se razrađuje ideja izložbe, postavljaju kriteriji za odabir eksponata i određivanje osnovne tematske cjeline koje bi u stalnoj postavci trebale prezentovati muzejsku cjelinu.

Na početku realizacije zamišljene ideje vrlo je važno primjeniti *konceptijsko - sadržajne inovacije* koje podrazumjevaju izbor eksponata za postavku i njihovo komponovanje u jedinstvenu kompoziciju kroz koju se proteže osmišljena priča.⁷

Ako krenemo od činjenice da Arheološko odjeljenje Muzeja istočne Bosne posjeduje 11.281 inventarisanih predmeta razvrstanih po periodima: prehistorija (7.919), antika (1.492), srednji vijek (1.565) i numizmatika (305), onda je to veliki zadatak i izazov za kustose da izaberu eksponate za stalnu postavku, koja će prezentovati prošlost ovog područja, na kojem je do sada otkriveno preko stotinu arheoloških lokaliteta od doba paleolita do kraja srednjeg vijeka.⁸

Cilj stalne arheološke postavke, koji će postaviti kustos Odjeljenja, uz saradnju sa stručnim timom Muzeja, ogledat će se u predstavljanju kontinuiteta življenja, od prehistorije do srednjeg vijeka, na području sjeveroistočne Bosne, koja zbog svog geostrateškog položaja obiluje bogatim i raznovrsnim arheološkim materijalom različitih ljudskih zajednica i kultura koje su ovdje živjele ili prolazile ovim područjem, na putu iz Azije u Evropu i obrnuto, kroz sve historijske periode. Definisanjem samog cilja proizaći će i tematske cjeline stalne postavke, s naglaskom na one lokalitete koji su nosioci određene kulture, ili su specifični i značajni po karekteru arheološkog materijala koji je otkriven. To su arheološki lokaliteti od velike naučne vrijednosti ne samo za Bosnu i Hercegovinu nego i šire, kao što su: lokalitet u Gornjoj Tuzli-najstarije neolitsko naselje i jedini reprezent stračevačke kulture u Bosni i Hercegovini, lokalitet u Rudarskoj ulici u Tuzli-jedno od najstarijih i najvećih neolitskih

⁶ I. Maroević, nav. djelo, str. 17.

⁷ J. Vinterhalter, nav. djelo, str. 6.

⁸ *Dokumentacija Arheološkog odjeljenja Muzeja istočne Bosne Tuzla.*

sojeničkih naselja u Evropi s prvobitnom eksploatacijom slane vode i proizvodnjom soli, Domavija–najveće rimsko naselje u Bosni i Hercegovini i dr.⁹

Osnovni kriteriji za izbor eksponata iz ovako širokog vremenskog i prostornog okvira, s izuzetno važnim kultutno–historijskim cjelinama, jeste da samo oni predmeti i sadržaji koji su naučno verifikovani i muzejski obrađeni mogu biti dio stalne postavke. Takođe, vrlo je važno da se tokom kreiranja stalne postavke izbjegava svaka improvizacija, kako stručna tako i tehnička, da ne bi došlo do umanjivanja naučnog, obrazovnog, kulturnog i odgojnog značaja izložbe.

Dalje, prilikom izbora eksponata i njihove koncepcije u jedinstvenu cjelinu, treba poći od gledišta posjetilaca, odnosno razviti “*public relations*”¹⁰ koji se ogleda u obrazovnoj komponenti i kulturnoj poruci stalne postavke, odnosno prilagoditi postavku onoj kategoriji posjetilaca koji su najčešće u muzeju. To je posao kustosa pedagoga kojih nažalost skoro i nema u bosanskohercegovačkim muzejima, a što je veliki hendikep za njihov rad.

Scenario

Naredni korak, koji se više ne zadržava na razini ideje, već konkretizuje muzejski materijal na kojem valja tu ideju izgraditi jest *scenario*.¹¹ On donosi konačni izbor eksponata, kvalifikuje obrazovne i kulturne podatke koje jedan eksponat u sebi nosi, formuliše tematske cjeline-koje su se na idejnom planu možda ispreplitale, definiše ona muzejska pomagala koja je potrebno primjeniti da bi izložba stalne postavke mogla zaživjeti. U izradu scenarija, pored kustosa, uključuje se i dizajner stalne postavke – čiji je zadatak da odredi kako pretočiti u prostor muzejske eksponate koji su odabrani i koji su idejno definisani po sadržajnim cjelinama, za koje postoje vrlo jasne pretpostavke šta će i kome govoriti. Naši muzeji nemaju zaposlene dizajnere, nego ih, ako su u finansijskoj mogućnosti, unajmljuju ili, najčešće, sami kustosi dizajniraju izložbu.

Ukratko rečeno, scenario je prelomna tačka u kojoj se ideja počinje realizovati.

Planirano je da stalna arheološka postavka Muzeja istočne Bosne bude sastavljena iz četiri fizički odvojene, ali tematski povezane cjeline. Prva cjelina, ujedno i najveća i najcjelovitija, biće postavljena unutar muzejskog izložbenog prostora i obuhvatala bi kompletnu arheološku prošlost ovog područja. Druga cjelina bi se nalazila na prostoru muzejskog parka u vidu replika neolitskih

⁹ Mirsad Bakalović, *Kulturne komunikacije na području sjeveroistočne Bosne od neolita do antike*, Katalog izložbe, Muzej istočne Bosne Tuzla, Tuzla 2005., str. 5-24.

¹⁰ J. Vinterhalter, nav. djelo, str. 6.

¹¹ I. Maroević, nav. djelo, str. 17.

sojениčkih nastanbi, kao i stećaka i drugih eksponata koji mogu biti izloženi na otvorenom. Treća cjelina je postavljena na Sonom trgu, u okviru historijsko–muzejskog kompleksa, u vidu stalne arheološke postavke eksponata koji su vezani za proizvodnju soli, odnosno replika originalnih eksponata koji su predstavljeni na izložbi u Muzeju. Izložba je već postavljena unutar galerijskog prostora objekta koji je izgrađen u obliku stilizovane sojenice na Sonom trgu.¹² I četvrta cjelina bi se nalazila na Panonskom jezeru u vidu replike neolitskog sojениčkog naselja. Zamišljeno je da naselje bude otvoreno za posjetioce, gdje bi se oni pored sojenica mogli upoznati i s tadašnjim načinom života.

Maketa

I na kraju, prije same realizacije stalne postavke, treba uraditi *maketu izložbe*, koja može biti dvodimenzionalna ili trodimenzionalna.¹³ Maketa znači verifikaciju scenarija u onom prostoru u kojem će se izložba sprovesti, odnosno pronaći one puteve pomoću kojih će se muzejski eksponati i njihove poruke na najbolji način prenijeti na posjetioca kao krajnjeg uživaoca stalne postavke.

Konačna realizacija

Kada se izvrši konačni izbor eksponata, kada se urade prateći tekstovi, fotografije, skice, karte, legende onda se pristupa realizaciji stalne postavke unutar izložbenog prostora. Po savremenim muzeološkim standardima, tokom realizacije stalne postavke ili izložbe, primjenjuju se *arhitektonsko – prostorne i tehničko – tehnološke inovacije*.¹⁴

Arhitektonsko – prostorne inovacije uzrokuju promjene u eksterijeru i enterijeru muzeja po savremenim muzeološkim standardima, odnosno pripremanju izložbeni prostor spram potreba stalne postavke. Ove potrebe se planiraju Idejnim rješenjem objekta Muzeja istočne Bosne, koji je u fazi izrade.

Pod tehničkim inovacijama se podrazumijevaju sva nova rješenja rasvjete (prirodne i vještačke), muzejske opreme (vitrina, panoa, postamenata), novi sistemi vješanja umjetničkih slika i fotografija, zatim primjena novih uređaja za fizičko–tehničku zaštitu muzeja–alarmnih uređaja protiv krađa i oštećenja

¹² M. Bakalović, Neolitsko kulturno naslijeđe Tuzle kao značajan faktor njene savremene turističke ponude, Članci i građa za kulturnu historiju istočne Bosne, Knjiga XVIII, Muzej istočne Bosne Tuzla, Tuzla 2005., str. 37–45. J.

¹³ Vinterhalter, nav. djelo, str. 6.

¹⁴ I. Maroević, nav. djelo, str. 17.

ekspozicija, protivpožarnih aparata i alarma, uređaja za isušivanje zraka i regulisanje klime. Tehnološke inovacije: audiovizuelna (razglas, televizija, video i DVD uređaji, digitalne kamere) i informatička oprema (računari, skeneri, savremeni softverski programi), pomažu da se stalna postavka zasnjuje na savremenim muzeološkim principima tzv. *muzejskog software*, što će posjetiocima, između ostalog, pružiti dodatnu informaciju o vremenu, događajima, ličnostima i predmetima koji su prikazani na izložbi.¹⁵

Nažalost, većina naših muzeja, spram situacije u kojoj se nalazi cjelokupna muzejska djelatnost u Bosni i Hercegovini, nemaju ni finansijske ni prostorne mogućnosti da primjene tehničko – tehnološke i arhitektonsko – prostorne inovacije u svom radu. Zato i dalje muzejski radnici moraju raditi s opremom koja je stara po nekoliko desetina godina, ili vršiti improvizacije koje nisu poželjne u savremenoj muzeologiji.

Zbog ovakve situacije, bosanskohercegovački muzeji kao institucije kulture, ostat će da žive u prošlosti, jer se ne mogu otvoriti inovacijama koje nosi XXI vijek i tako postati, kao većina evropskih muzeja, “*time machine*”¹⁶ koje će posjetioci odvesti izvan sadašnjeg vremena u prošlost, jer bez spoznaje prošlosti ne možemo živjeti u sadašnjosti i spoznat budućnost.

Svaku stalnu postavku treba da prati odgovarajući *katalog* izložbe kao jedan od oblika komunikacijske edicije između postavke i posjetioca. On treba da sadrži, pored kataloškog pregleda ekspozicija koji su prikazani na izložbi i adekvatan tekst, naučno i muzejski obrađen, koji treba da kazuje priču zamišljenu kroz stalnu postavku.

Na kraju, najveći značaj stalne postavke, kao odraza cjelovitosti sadržaja muzeja, a prezentovana na način koji će omogućiti posjetiocu da lako savlada materiju, jeste da nakon obilaska, posjetilac osjeti želju da ponovo dođe u muzej i pregleda postavljenu izložbu.

Rezime

Stalna arheološka postavka Muzeja istočne Bosne Tuzla - stanje i perspektive -

Stalna postavka, kao najsloženiji komunikacijski oblik muzejske prezentacije, jeste “lična karta” muzeja, koja će javnosti, tj. posjetiocima prezentovati

¹⁵ Isto, str. 7.

¹⁶ Branka Šušć, Muzeji potkraj XX stoljeća, nove osnove muzejske orijentacije u evropskim i izvan-evropskim zemljama u prezentaciji, Informatica Museologica, 1/2 1989., Muzejsko dokumentacioni centar, Zagreb 1990., str. 9.

sve njegove specifičnosti i najznačajnije i najvrednije eksponate po kojima je poznat i različit od drugih muzeja i sličnih kulturnih institucija.

Muzej istočne Bosne Tuzla je tek krajem 2004. godine, skoro 60 godina od osnivanja, dobio priliku da riješi pitanje stalnog smještaja za oko 50.000 eksponata iz oblasti arheologije, etnologije, historije, likovne umjetnosti i prirodnih nauka. Ali, dodijeljeni objekat je potrebno najprije sanirati i adaptirati po savremenim muzeološkim standardima, da bi zadovoljavao potrebe muzejske djelatnosti.

Arheološko odjeljenje posjeduje 11.281 inventarisani predmet otkrivenih na jednom od preko stotinu lokaliteta na području sjeveroistočne Bosne od doba paleolita do kraja srednjeg vijeka.

Paralelno s radovima na sanaciji i adaptaciji objekta, koji su još u fazi Idejnog rješenja i Izvedbenog plana, vrše se pripreme za postavljenje stalne arheološke postavke. Arheološka postavka je zamišljena kroz četiri cjeline. Prva i najcjelovitija bi bila postavljena unutar izložbenog prostora Muzeja. Druga cjelina bi se nalazila u muzejskom parku ispred zgrade Muzeja u vidu stećaka i eksponata koji mogu biti na otvorenom. Treća će biti u okviru galerijskog prostora na Sonom trgu, a četvrta cjelina bi se nalazila na Panonskom jezeru gdje se planira rekonstrukcija neolitskog sojeničkog naselja koje je pronađeno u Tuzli.

Za sve navedene aktivnosti, od sanacije i adaptacije objekta do postavljanja stalne postavke po savremenim muzeološkim standardima, trebaju znatna finansijska sredstva i stručna pomoć. Nažalost, zbog nezavidnog položaja u kojoj se nalazi bosanskohercegovačka muzejska djelatnost, unutar sveukupne društveno-ekonomske i političke situacije u državi, sve ove aktivnosti će se morati realizovati etapno kroz duži vremenski period.

Summary

The permanent archeological assumption of Museum of Eastern Bosnia- Tuzla, State and perspectives

A permanent assumption, as a most arranged communication form of Museum presentation, is "personal card" of Museum, which shall present to visitors (public) all its specifics, it's most important and most precious exhibits, for which is known and different by others museums and similar cultural institutions.

The Museum of Eastern Bosnia-Tuzla solved a problem of its own object and permanent position for about 50.000 (fifty thousand) from the of arche-

ology, history, ethnology, art and natural sciences, at the end of 2004. after sixty years by its foundation. But, the building that Museum got has to adapt and rebuild by the modern museum standards, to satisfy a need of museum activities.

In archeological department is situated 11.281 inventory articles discovered on the one of above hundred localities on the area of North-East Bosnia from the Paleolithic to the end Middle age.

Parallel with constructions on repair and adaptation of building, which are still in phase of ideological solution and practicability plan, it performs preparations for setting a permanent archeological assumption. The archeological assumption is imagined through four totalities. The first and most complete should be settled inside of exhibit hall of Museum. The second totality should be situated in museum park in front of building as a tombstones and exhibits which could be situated in the open area. Third, should be situated in frame of gallery space on Soni trg, and fourth totality should be situated on Panonica, where should be reconstructed a neolithic pile dwelling which is discovered in Tuzla.

For all mentioned activities from repair and adaptation of building to setting a permanent assumption by the modern museum standards, need important financial resources and expertly help. Unfortunately, because of unviable position in which is Bosnian and Herzegovinian museum activity inside all social-economic-politic situations in country, all these activities have to realize phased in longer time period.

Key words:

museum, permanent assumption, archeology, exhibit, idea, content, presentation, modernity, educational and cultural component, visitors, catalogue.

Literatura:

Neobjavljeni izvori:

1. Dokumentacija Arheološkog odjeljenja Muzeja istočne Bosne Tuzla

Objavljeni izvori:

2. *Zakon o muzejskoj djelatnosti*, "Službene novine Tuzlanskog kantona", broj 10, 09. avgust/kolovoz 2002.

Knjige i članci:

3. Kratak izvještaj o dosadašnjem radu Muzeja istočne Bosne u Tuzli, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, Knjiga VI, Muzej istočne Bosne u Tuzli, Tuzla, 1965.
4. Bakalović Mirsad, (2005.): Kulturne komunikacije na području sjeveroistočne Bosne od neolita do antike, Muzej istočne Bosne Tuzla, Tuzla.
5. Bakalović M., (2005.): Neolitsko kulturno naslijeđe Tuzle kao značajan faktor njene savremene turističke ponude, Članci i građa za kulturnu historiju istočne Bosne, Knjiga XVIII, Muzej istočne Bosne Tuzla, Tuzla.
6. Benac Alojz, (1978.): Neke karakteristike neolitskih naselja u Bosni i Hercegovini, Naseljavanja i naselja u praistoriji, Materijali, XIV, X kongres arheologa Jugoslavije, Arheološko društvo Jugoslavije, Beograd.
7. Maroević Ivo, (1990.): Interdisciplinarnost i stalni postav u muzejima, *Informatica Museologica*, ½ 1989., Muzejsko dokumentacioni centar, Zagreb.
8. Puš Ivan, (1957.): Neolitsko naselje u Tuzli, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, Knjiga I, Zavičajni Muzej u Tuzli, Tuzla.
9. Šulc Branka, (1990.): Muzeji potkraj XX stoljeća, nove osnovne muzejske orijentacije u europskim i izvaneuropskim zemljama u prezentaciji, *Informatica Museologica*, ½ 1989., Muzejsko dokumentacioni centar, Zagreb.
10. Vinterhalter Jadranka, (1990.): Novi muzejski postavi, *Informatica Museologica*, ½ 1989., Muzejsko dokumentacioni centar, Zagreb.